

עומקא דפרשה

- אמירת יישר כח
- שער הציון
- מפתחות עומקא דפרשה

- הפסק ע"י אמירת חזק
- אמירת חזק ונתחזק
- חזק בדברים שצריכים חיזוק

חזק חזק ונתחזק

בס"ד ערב ש"ק פר' מטות מסעי ר"ה מנחם-אב תשע"ב

אמירת חזק חזק ונתחזק

הרב שמוחה הולנדר

כ' הרמ"א בסוף סי' קל"ט דהסיבה שנוהגין שהקורא בתורה אוחז בספר תורה בשעת הברכה הוא דסומכים על מה שנא' ביהושע לא ימוש ספר התורה הזה' מפ"ך והוסיף דכיון דבהמשך הפסוק כת"י חזק ואמץ מזה נהגו לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם חזק ואע"פ דהערוך השלחן מביא שהמנהג הנכון הוא לומר שלוש פעמים חזק כיון שזה גימטריא משה וכמו שנהג למעשה מרן החת"ס מ"מ מנהג העולם הוא לומר חזק חזק ונתחזק.

וראיתי שבלוח א"י מובא שזה שעולה לתורה לא יגיד המלים האלו כיון שזה הפסק וכן נוקט השבט הלוי בח"ז סי' ר"ב. אבל לכ' ק' דממה נפשך אם זה הפסק אמאי לא חיישין להצבור דאיך הם יכולים לעשות הפסק לפני ששומעים הברכה דמ"ש הצבור להעולה בתורה.

אלא שני שזה תלוי במחלוקת גדולה במה הגדר של קריאת התורה בצבור דהאחרונים חוקרים [ע' שו"ת הר צבי סי' ע"ב] האם זה דין בקריאה או שזה דין בשמיעה דהיינו האם הדין הוא דבעצם כלם חייבים בקריאה ורק דא' מוציא את כלם מדין שומע כעונה או דאין חיוב בכלל על כלם לקרות אלא הדין הוא שא' יקרא והצבור ישמע. דמצד א' הראב"ן בתשובה ע"ג כותב שגם הקריאה וגם הברכה הם כדי להוציא את הרבים ידי חובתן ולכן הוא מסביר למה העולה אומר ברכו את ד' המבורך קודם הברכה שזה כדי לומר לצבור שאתם צריכים לברך ולקרות כמוני תסכימו לקריאתי ולברכתי והם עונים ומברכים וכמו שכתב הסיידור הגר"א בשם ה"ס יש נוהלין שגם הברכות וגם הקריאה הוא כדי להוציא את כולם ומצד שני מתוס' סוכה נ"ב. לגבי אלכסנדרים של מצרים דהיו מניפים סודרין כדי שיענו טומן רואים שזה לא היו כדי להוציא ידי חובתן דהא איתא שם דדווקא בקריאת התורה היו מניפין הסודרין משא"כ בתפילה ובדבר ששליח הצבור היה מוציאן ידי חובתן לא היו יכולים לענות אמון כיון דהוי בגדר של אמון יתומה, וכמו שכ' הרדב"ז בח"א סי' תקע"ב שהברכה הוא רק להמברך אבל השומעים לא נתחייבו בכלל בברכה זו.

וה' למעשה מהביאור הלכה ר"ס קמ"א משמע דהכריע כהצד שזה מדין שמיעה דהרי יש מח' בס"י קל"ט סעי' ג' בין המחבר לרמ"א אם אפשר לתת עליה לתורה לסומא וכ' ה"ט"ז דיש ראייה מן הירושלמי לדעת הרמ"א שמותר לאיתא שם לגבי קריאת המגילה דא' קורא וא' מברך דשומע כעונה וע"ז דוחה הביאור הלכה הנ"ל דאין ראייה מן הירושלמי דיש הבדל בין קריאת המגילה לבין קריאת התורה דבמגילה הדין הוא דכל הצבור צריכים לקרות ולברך כל או"א בפנ"ע ולהכי א' מברך לכלם כדי להוציאם משא"כ בקריאת התורה אין הצבור רשאים לברך ברכה"ת על שמיעתם אלא הקורא הוא המברך דהא גבי השומעין לא תקנו רבנן ברכת קריאה"ת וא"כ כשאנו קורא לעצמו אינו אלא כשאר אנשי הצבור ולא יכול לברך.

ויוצא דיש הבדל יסודי לגבי הברכות בין העולה לתורה לבין הצבור השומעים דהעולה מברך כדי לצאת ידי חובת הקריאה משא"כ הצבור הם רק מקשיבים ועונים אמון אבל לא מתכוונים לצאת ידי חובה [וכמו שבאמת רואים שנוהגין לענות ברוך הוא וברוך שמו], וא"כ איש אמאי יש לחלק בין מה שהצבור אומרים חזק חזק ולא חוששים להפסק לבין מה שהעולה לתורה יגיד את זה דיש לחוש להפסק [ע"ע עמק ברכה הל' קריאת התורה].

ולמעשה זכורני שעמדתי ליד רבנו הגדול מרן הגר"מ שך זצ"ל כשעלה לאחרון-חזק וראיתי שברך הברכה בלי לעשות הפסק אבל מיד כשגמר הברכה הוא הסתובב לבעל קורא ולגבאי (והיה נ') שאמר להם חזק חזק ונתחזק.

אמירת חזק אם נחשבת הפסק

הרב מרדכי גוטליב

בסיום כל ספר בתורה, נהגו לומר 'חזק חזק ונתחזק', האם העולה גם אומר זאת?

לכאור יש לדקדק לשון הרמ"א סוס"י קל"ט "ומזה נהגו לומר למסיים לקרות התורה בכל פעם חזק", ובפשטות משמע דאחרים אומרים לו, וגם אין שייך שהעולה יאמר לעצמו יישר כח, וגם לכאור הוא הפסק בין הקריאה לברכה. אלא שראיתי עדות על הסטייפלר (ארחות רבינו, ב' ש"ג) שעלה ואמר בעצמו 'חזק' וצ"ע.

והנה מלשון הרמ"א 'למסיים לקרות התורה בכל פעם', משמע שלא מדובר על סיום הספר, אלא בכל סיום קריאה, [ותדע, שבחר הרמ"א לכתוב כן בהל' קריה"ת של חול, שם לא שייך סיום ספר] וע"כ ששורש מנהגינו אינו מהרמ"א, ובאבודרהם סדר שחרית של שבת, כתב "ובספרד לא נהגו לאומרה אלא כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה, ואולי סוברים למסיים בתורה מן הספר ממש קאמר", אבל שם כותב שהחזן הוא שאומר, ולא כל הציבור, וממילא שהעולה גם לא.

וראיתי בביכורי יעקב סי' תרס"ט סקי"ב, שהעיר על אמירת 'כל הנערים' דמבואר בא"ר שם, דאומר קודם ברכה אחרונה 'המלאך הגואל', וכתב "ונראה דאין זה מיקרי הפסק בין קריאה לברכה כיון שפסוק בתורה הוא, רק שקורא ע"פ, והרי גם כה"ג ביה"כ היה קורא פרשת ובעשור ע"פ קודם שמברך" (עי' יומא ע' א' ובגבורת ארי שם, וי"ל, ואכמ"ל). ובנידוד"ל לא יתורץ, ד'חזק חזק' אינו פסוק.

ואולם י"ל לפמ"ש בשערי אפרים ש"ז אות ל"ג, דאם אחר הקריאה קודם שברך טעה ואמר קדיש, אז אחר הקדיש יאמר ברכה אחרונה, הרי שבדיעבד אינו הפסק, אף כשאנו פסוק, ומ"מ שם רק דיעבד הוא. וצ"ע.

ואולי י"ל, ונקדים את מחלוקת האחרונים לענין מנהג אמירת אקדמות בשבועות, דלהט"ז בס"י תצ"ד, יש לאומרו קודם הברכה, ולהחק יעקב אומרים תיכף אחר פסוק ראשון, דהט"ז ס"ל שהוא הפסק, ובלבוש שם כתב "ואומרים אקדמות אחרי פסוק ראשון, שהוא שבח על בחירת השי"ת בישראל ונתן לנו את התורה", ומבאר בשו"ת שער אפרים סוס"י י', דלכן אף לכתחילה אין זה חשיב הפסק, דלא גרע מהא דשואל מפני הכבוד, ע"ש [אלא דעכ"פ צריך להיות שכבר התחיל המצוה ואמר פסוק, ועי' שו"ע סי' ק"מ ס"ב, ואכ"מ].

ועיין בשו"ת מהר"ם מינץ סוס"י פ"ה, כתב "נהגנו דלאחר סיום הספר עונים הקהל בקול רם חזק, וטעמא של אותו מנהג, כמו שאומרים אחר כל פרק או אחר סיום המסכת הדרין עלך", והנה המנהג אצלינו שהמסיים המסכת עצמו הוא שאומר הדרן עלך. וי"ל הטעם, משום דכשמסיים ספר, נראה כאילו גמרו ואינו חוזר אליו, וכמ"ש הטור בס"י תרס"ט, דמטעם זה מתחילין תיכף לקרוא חומש בראשית, כדי שלא יקטרג השטן לומר כבר סיימוה ואינם רוצים לקרות עוד, וא"כ י"ל ה"ה באמירת חזק ונתחזק, שמכריז שרוצה להחזיק עוד בתורה, והו"ל שבהם של תורה, וה"ז ג"כ מענין הברכה של תורה שענינה שבח התורה [הגם שנתקנה כברכת המצות], וביותר דהוא גם קצת צורך הברכה, דאיך מברך על התורה ומשבחה כשמאיך נראה כאילו גמרה ואינו חוזר, ואע"פ שבכל הספרים לא נהגו להתחיל מיד הספר הבא, אולי סמכו ע"ז שכבר במנחה קורין [ואין קריאה אחרת בתורה מפסקת, ועי' א"ר סי' תרס"ט], וסגי בזה שיהא מותר לכתחילה להעולה לומר חזק, דומיא דמש"כ השער אפרים הנ"ל. ועכ"פ הוא סמך לאותם שנהגו כן, ולדינא צ"ע.

הגליון מוקדש לע"נ רועה ישראל ראש הגולה
מנורה הטהורה שר התורה עמוד האש אביר הרועים מופלא בדורותיו
מרן רבינו מאור עינינו יוסף שלום בן הגאון רבי אברהם אלישיב זכר צדיק וטהור לברכה
הוקדש ע"י א' מתלמידיו
בגליון הבא יוקדש מדור מיוחד להערות ומו"מ בדברות קדשו בעיני המקדש והחורבן

"חזק ונתחזק" - בדברים שצריכים חיזוק

הרב י. קמאי

בראשית רבה (ו,ט): דאמר ר"ש בן יוחאי ספר משנה תורה היה סיגנון ליהושע, בשעה שנגלה עליו הקב"ה מצאו יושב וספר משנה תורה ביזו, אמר לו חזק יהושע אמן יהושע, לא ימוש ספר התורה הזה וגו'.

וכתב הרמ"א (קל"ט,א): ומזה נהגו לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם חזק. [והיינו ש"חזק" הוא ברכה שמברכים לעולה לתורה, ועפ"ז כתב בשבט הלוי (ז,ב) במענה לשאלת הגרי"א דינר שליט"א, שהעולה לתורה עצמו לא יאמר "חזק", דלא שייך שיאמר לעצמו, ואמנם בספר ארחות רבינו (א,קכ"ב) כתוב שכשעלה אמר חזק. וי"ל שסובר שזה תפילה להקב"ה שיחזק, או שזה ברכה לקורא בתורה, או שסב"ל שייך רק ברכה, אלא גם אמירה מחזקת באופן טבעי, ושייך שאדם יאמר דברי חיזוק לעצמו בלשון נוכח, וכמו דוד שהיה מדבר עם נפשו ומחזקה, וכמ"ש ברכי נפשי את ה', הללי נפשי את ה', מה שתתוחחי נפשי הוחילי לאלקים, שובי נפשי למנוחתי].

והנה עפ"י הטעמים שנאמרו על אמירת "חזק", מתכוונים בזה לכל הד' דברים שצריכים חז"ל, וכדאיתא (ברכות לב): ארבעה צריכין חזוק ואלו הן: תורה, ומעשים טובים, תפילה, ודרך ארץ.

חיזוק בתורה

כתב הפרי חדש: אולי יצא מנהג זה משום שהתורה נקראת תושיה שמתשת כמו של אדם (סנהדרין כו), ועוד ואמרין (ברכות לב): ד' דברים צריכין חיזוק, ואלו הן תורה וכו'. ע"כ.

וקשה, שהיו צריכים לומר "חזק חזק ונתחזק" קודם שמתחילים חומש חדש, ולא כשמסיימים.

וי"ל, דבאים לרמז שאת החיזוק לתורה מקבלים ע"י לימוד התורה עצמה, וכמ"ש (תהלים לד,ט) טעמו ורוא כי טוב ה', שע"י שטועמים את מתקנתה של תורה, מקבלים חשק ללמוד הלאה, וכמו שזכור בשם הגר"ד מרדכי מן זצ"ל, עה"פ מה אהבתי וותרתך ע"י שכל היום היא שיחתך, שריבוי העסק בתורה מביא לאהבתה, וזהו שאומרים שחומש זה שסיימנו ללמוד אותו - הוא זה שנותן לנו את החיזוק ללמוד את החומש הבא.

חיזוק בתפילה

הנה תכלית התפילה להתחזק באמונה בקב"ה, וזה מתחלק לשנים. א. האמונה בה'. ב. להסיר את האמונה בכחי ועצמי ידי, שאדם יכיר בכך שמכח טבעו אין בידו לסייע לעצמו, וזה הוא מחדיר לעצמו ע"י שהוא מתפלל על כל דבר ודבר, וכ"כ המהר"ל (נתיבות עולם, העבודה פ"ג) שכל ענין התפלה שהוא מתפלל אל השם יתברך, לפי שהוא צריך אל הש"י, נתלה בו יתברך ואין קיום לו בעצמו כי אם בו יתברך, ולכן מתפלל אילי על כל צרכו. ע"כ.

וכ"כ הגר"ד יצחק אייזיק חבר (מדולי ומשקי תורת הגר"א, בספרו "פנתח יד" דף ד.) תקנו תפלות. להורות ניתן שכל חיותם של ישראל וכל צרכיהם הכל אינו תלוי בטבע ובמזל, ואינם תלויים אלא בעומק רצונו והשגחתו יתברך. ע"כ.

ולכן מברכים לעולה לתורה שיתחזק בתפילה, עפ"י מה שראה בכל פעם שמסיימים אחד מהחומשים, שמצד אחד רואים את היאוש מדרכי הטבע, ומצד אחד את גודל עזרתו של הקב"ה לעם ישראל, וכמ"ש הספורנו בהקדמתו לתורה: ספר בראשית... כעניני יעקב אבינו... וראה טוב באחריו (נפגש עם יוסף וחי בטובה בארץ מצרים) אחרי היאוש ובה סיים את ספרו הראשון.

ספר שמות... כי מאז החל זרע ישראל לחלק ברית אבותם במצרים היו לעבדים בפרך עד אשר שבו קצתם והתפללו ומלאך פניו הושיעם... והמה מרו והתנצלו את עדים וסלקו שכינה מאתם. ובכל זאת לא חדל האל ית' לתקן עניינם באופן מה לשכנו בתוכם, וצוה על מלאכת המשכן וכלים ותקון כהנים לעבודתם ובה השיב שכינתו לתוכם אחר תכלית הקלוקל והיאוש.

ספר ויקרא... השביעם בשבועות האלה אחר שהפרו בריתו הראשון בחטאם. ובספר האלות הגיד תשועת ישראל אחרי היאוש.

ספר במדבר... והמה אדם עברו ברית ובגדו בדבר המרגלים ובכן השחיתו ענינם ונגזרו עליהם מיתה במדבר ועל בניהם גלות לדורות. ובהכנסם אל ארץ סיחון ועוג שם נתן סדר לחלוקת הארץ מעבר לירדן והלאה. וכל אלה אחר יאוש אבותיהם בקלקולם במרגלים.

ספר דברים... והגיד (משה בברכתו) ביאת הגואל ואשורם העתיד. ובה נשלמה תורתנו. ע"כ.

חיזוק במעשים טובים ובדרך ארץ

בספר חיים לר"ח פלאגי (כזג), בשם מוהר"ם מיניץ: שמברכים אותנו, כמו שסיימת התורה כן תזכה לעשות מצוות. וזה כנגד חיזוק במעשים טובים.

עוד שם בשם ספר תניא הקדמון, שתש כוחו מחמת אימתא דציבורא, ומברכים אותו שישתחזק. ע"כ. וי"ל שזה ככלל חיזוק בדרך ארץ, שהרי הגמ' מביאה המקור לחיזוק בדרך ארץ מדכ' (שמואל ב'-יב) חזק ונתחזק בעד עמנו וכו', ושם מדובר בחיזוק הלב באומץ המלחמה, וי"ל שבכלל זה אומץ הלב נגד אימתא דציבורא.

ועי"ל שאחר שסיים התורה, מברכים אותו, שבכח התורה יתחזק במלחמת היצר, שהיא כוללת חיזוק במעשים טובים ובדרך ארץ (מלחמה), וכדאיתא בקידושין ל: אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ.

אמירת יישר כח

הרב צבי יוספי

בתשו' מהר"ם מיניץ (סי' פה) בטעם הב' לאמירת "חזק", מבואר דהיא כאמירת יישר כח. וכ' הפמ"ג סו"ס קלט (א"א) דהלשון אשר אינו חיזוק אלא לשון ישר ומישור. ע"ש.

אך עי' גיטין סב. על המשנה "מחזיקין ידי עכו"ם בשביעית" דהוא למימרא להו אחזוקו בעלמא, כי הא דרב יהודה אמר להו אחזוקו, רב ששת אמר להו אשרתא. ומבואר שנוהגים לומר לעושי מלאכה כן (ואף לעכו"ם מפני דרכי שלום), וענין אשרתא פי' רש"י שם דהוא לשון חיזוק. ובערוך (ע' אשר) פי' אשרתא יישר כחכם. ומפורש יותר בר"ן בכתובות (מג: מדפי הר"ף) "אשרתא - לשון חזק כמו יישר כחך".

וע"ע בערוך (פרך אפרייא) על מ"ש בשלהי ב"מ אפריון נמטיה לרבי שמעון. ופי' הבו ליה אפרייא, פי' חזק בלשון פרסי, יישר כוחו יישר חילו. (ועי"ש פי' אחר שיפרו וירבו חכמים ונבונים בישראל כמותו).

ויסוד אמירת יישר כח הוא בשבת פז. דהקב"ה הסכים למשה באמרו אשר שברת, יישר כחך ששברת. ופירש"י אשר אישור, שאישורו ושבחו על שבירתך. ועי' בתרגום יב"ע בפס' זה (דברים יב) שתרגם דייטשר חיילך די תברתינון. ועי' ברכות מב: יישר, ופירש"י יפה עשית. וכן בשבת סג: פירש"י יפה אמרת.

והענין שראוי לומר יישר כח, מצינו בפסיק"ר (יט) אמרין לפעלא טבא יישר. וכן בשמור"ר (כז), אמרו לפעלא טבא יישר כוחך. [וכ' העץ יוסף והרד"ל שלפועל ולאומן שעושה מלאכה בטוב אומרים לו יישר כח כמ"ש בירוש' שביעית ספ"ה].

ועי' מטה אפרים בהל' ר"ה (תקצב, יא) שכ' שהצבור פוקדים את הש"ץ והמקרא והתוקע ואומרים להם אשר כח. וכיאר שם שהענין הוא "הכהזקת טובה על הברכה או התפלה והתעסקות במצוה כללית השייך לציבור, נגד זה הציבור חפצים בברכה לברך אותם ויוסיפו אומץ כח בעבודת השם, ויאשר' הוא לשון אומץ וחיזוק כל' הכתוב אשרו חמוץ, וי"א יאשר' כח' בלשון נסתור.

תגובות

במה שכתבו בגליון הקודם (קצ"ט) בנוסח התפילה "מזבח חדש בציון תכין" שבמוסף ר"ח, יש להוסיף בזה דאי' בזבחים קיה: שס"ט עמד בנין שילה וחורב, כלומר אחר י"ד שנה של גלגל. ואח"כ היו נ"ז שנה של נוב וגבעון, ואח"כ בשנת ת"פ ליצ"מ נבנה ביהמ"ק ע"י שלמה המלך ע"ה. ושנים אלו מרומזות בתיבות אלו: מזבח חדש בגימ' שס"ט, אז התחדש המזבח - במה גדולה בנוב. "מזבח" בגימ' נ"ז, כנגד שנות הבמה גדולה בנוב וגבעון. "תכין בגימ' ת"פ, לרמז על שנת ת"פ ליצ"מ שאז באו אל הנחלה בביהמ"ק והוקם מזבח אבנים, וזמנו של המזבח החדש בבית עולמים היה ת"י שנים, ונרמז בר"ת חדש בציון תכין.

הרב משה הסגל

במשנה"ק בגליון הקודם על הדין במשנ"ב (תכ"ב ד') שאם התחיל מוסף ר"ח, ונזכר בג' ראשונות שלא אמר יעו"י בשחרית, ימשיך בשל שחרית, והק' דצ"ע דהא קי"ל דאין מעבירין על המצוות - טענו רבים שכשעומד בג' ראשונות עדיין לא נקבע על התפילה שם מוסף אף שכיוון למוסף, כיון שנוסחג"ר שווה בכל התפילות, וא"כ אין חשש של אמתה.

ועי'ו בתהלי"ד רס"ח י, שס"ל שהתפילה נקבעת בג"ר, וע"ע בהליכות שלמה (תפילה פ"ג הע' א') שיכתב שבוה הסתפק הגרש"א. - ולענ"ד נראה להוכיח מהמשנ"ב (רס"ח י"ז) שכשטעה ואמר בשחרית של שבת נוסח של מוסף, לא יצא יד"ח שחרית, ומ"מ יצא יד"ח מוסף אף שכיוון לשחרית, ומ"מ פסק המשנ"ב שאם לא עקר רגליו, אף כשעומד בישים שלום יחזור לישמח משה, - ואי נימא שהכוונה בג"ר לא קובעת את שם התפילה, וכמו שהנ"ל טענו, צע"ג מדוע צריך לגרום לברכה לבטלה ולחזור לישמח משה, והלא בדיעבד נפסק שיוצא יד"ח מוסף אף אם כיוון לשחרית, ורק אי נימא שכבר בג"ר נקבע שתפילתו תפילת שחרית, שייך להבין שכיון שעומד בתפילת שחרית חייב לתקן את טעותו כ"ז שלא עקר רגליו, ואכמ"ל.

הרב יצחק זאב כגן

בקושית הרש"י קרפך (בגליון קצ"ז) על דבר תפילותיו דמשה האיך התפלל ליכנס לאר"י והא הקב"ה נשבע ע"ז כדי שלא יתפלל. כבר עמד בזה הפנ"י ברכות לב. וז"ל בתו"ד פירש"י בחומש אהא דכתוב ואתחנן אל ה' בעת ההיא, ובעת ההיא היינו לאחר שכבש ארץ סיחון ועוג ודימה בנפשו שמא הותר הנדר, ונמצינו למידין דמקמוה הכי לא היה פ"פ למ"ד להתפלל שיכנס לאר"י, ומשום שהיה ע"י שבועה של הקב"ה וכו' עד שמצא מקום לומר שמא הותר הנדר. והיינו ע"י כבישת סיחון ועוג וכו' ונמצא דלפ"ז מאותו יום ואילך היה פ"פ למשה להתפלל ולומר הותר הנדר, ודיבור זה היה למשה בט"ו באב יום שמיית מדבר כך למות. ועי"ש שמחשב החשבון המדויק דתקט"ז תפילות שהתפלל משה מאותו יום ועד ז' אדר שנסתלק לבי"ע. ובדבריו אפשר עוד לומר, דראיתי מקשים מדוע לא מצינו דמשה התפלל על אהרן דיכנס לאר"י, וכן מדוע אהרן בעצמו לא התפלל ע"ז. ולהנ"ל א"ש כיון דאהרן מת קודם מלחמת סיחון ועוג ואכתי לא היה פ"פ להתפלל. ולהכי לא התפללו אהרן ומשה על כניסת אהרן לאר"י.

מקור המנהג

כ' הרמ"א בסו"ס קלט דממה שנאמר ביהושע (א,ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיק... חזק ואמץ, "מזה נהגו לומר למסיים לקרות התורה בכל פעם חזק". ומקורו בב"י בשם הארחות חיים (הל' שני וחמישי ט).

טעם המנהג

המהר"ם מיניץ (סי' פה) כ' דטעם המנהג כמו שאומרים אחר כל פרק או אחר סיום מסכת "הדרן עלך", כלומר מאחר דסיימו הפרק או המסכת, השמר לך פן תשכח את הדברים, חזור בהן שלא תשכח. ובנוהג כצאן יוסף (חלוק הפרשיות, ויחי) הוסיף דכשעומד בסוף הספר זה קשה לשכחה. ועי' לק' בענין הברכה, מה שביאר שלשון חזק הוא שמירה משכחה.

ועוד כ' המהר"ם מיניץ שם דהוא כמו שנהגו לומר לחזן "ישר כחך", כלומר גמרת מצוותך, יהי רצון שתזכה לומר יתר מצוות, והנ"פ פי' סימת החומש ישר כחך. (והאר"י בסי' קלט הביאו בקיצור).

והפר"ח כ' דהוא משום שהתורה נקראת "תושיה" שמתשת כוחו של אדם (סנהדרין כו:).

וטעם נוסף כ' הפר"ח מהא דאמרין בברכות (לב): ד' דברים צריכים חיזוק ואילו הן תורה ומעש"ט וכי' שנאמר רק חזק ואמץ, חזק בתורה ואמץ במעשים טובים. [ועי"ש בברכות שהמקור לד"א שצריך חיזוק מהפס' חזק ונתחזק]. ויסוד הענין כבר נת' באגודה (לעיל). ויל"ע בגדנ' האמירה לפ"ז, אם איכא דין דתורה צריכה חיזוק, ולכן אומרים חזק. או דיעקר הענין הוא עצם הברכה, רק מה שנאמרת בנוסח של חיזוק הוא מפני שתורה צריכה חיזוק.

עוד טעם מבואר בתניא רבתי (סי' פח, הל' שמ"ע) שכי' לפי שהקורא בתורה צריך לו לעמוד באימה ובריאה ואימת הקב"ה עליו, וגם יש עליו אימת הציבור, כשגמר מלקרות אומר החזן לקורא הזה חזק. עי"ש.

ולפי טעם זה אינו דוקא בסיום חומש, וכן לפי ב' הטעמים שכי' הפר"ח לכאור' הוא בכלל העולים לתורה, שהרי לעולם תורה צריכה חיזוק ומתשת כוחו של אדם, וא"ש למנהגים שאומרים כן לכלל העולה לתורה (עי' לק'). אבל לד' המהר"ם מיניץ הוא בדוקא בסיום ספר. (ועי' לק' דתליא בזה מי אומר וכן משמעות הברכה).

בליקוטי חבר בן חיים (ח"א שו"ע או"ח הל' קרה"ת) כ' בשם רבו החת"ס דפשוטו של ענין משום אל תעמוד על הפרק, שלא יארע ח"ו תקלה. כלומר שכאשר מסיים פרק יתחיל מיד פרק חדש (כמנהג בשמחת תורה, ועי' מהרש"א ע"ז ט בשעה שמסיימים ספר יש להתחיל ספר אחר, מפני קטרוג השטן), ולכן כשמסיימים ולא מתחילים מיד, אומרים חזק (להודיע שברצוננו ללמוד עוד, ולא לעמוד כאן).

בכל עליה או בסיום ספר

בלשון הב"י והרמ"א "בכל פעם" משמע שלכל העולה לתורה, אומרים לו "חזק" כשמסיים. וכן הוא להדיא באבודרהם שהביא מהמנהג שהמנהג שלכל העולים לתורה אומר לו החזן חזק. [וכ"מ באר"ח ואע"פ שלא כ' בכל פעם, מ"מ כ' את המנהג בספר דכלק, וגם מדהביא ההל' בהל' קרה"ת בשני וחמישי]. וכ"ד הכנה"ג.

אכן כ' האר"ח שם שבספר לא נהגו לאמרה אלא כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה והוסיף האבודרהם דאולי סוברים [דמ"ש במדרש הנ"ל, הוא] למסיים בתורה מן הספר ממש קאמר, עכ"ל. וכדעת האגודה (המובא לעיל) שאומרים כן כשמסיימים החומש.

וכ"כ בתשו' מהר"ם מיניץ (סי' פה) שנהגים דלאחר סיום הספר עונים הקהל בקול רם חזק. ועי"ש שכל ענינו דוקא משום סיום החומש (והו"ד לעיל בטעם המנהג).

וכ"ד הלבוש דהוא דין רק בסיום הספר שכי' בהל' ש"ת (סי' תרסט), וקורין עד ולכלל היד החזקה, ואז החתן קורא אותו פס' עד לעיני והקהל מסיימן לעיני כל ישראל והחתן עמהם ועונים ואומרים בקול רם חזק. (ועי' לק' דכ"ז תליא בטעם האמירה).

ועי' בתניא רבתי (סי' פח) שכי' בהל' שמחת תורה, וז"ל מנהגנו לעמוד כל הצבור על רגליהן והחזן אוחז ספר התורה בזרועו ואומר ג' פעמים, זכינו להשלים לשלום ונזכה להתחיל ולהשלים לשלום, והצבור עונים אחריו כן ג' פעמים, ויש נוהגין לומר חזק זכינו כו'.

אמירת החזן או הקהל

בדקדוק ל' הראשונים והפוס' מצינו ד' שיטות, מי אומר חזק, אם החזן או הקהל, או העולה, או ביחד. המנהג כ' מה שנהגו... לכלל הקוראים בתורה כשמסיימן שאומר להם החזן בקול רם חזק. וכן מובא באבודרהם בשמו. וכן לשון האגודה כנ"ל.

והמהר"ם מיניץ (שם) כ' שהקהל עונים בקול רם חזק. [עי"ש דאתא למימר דע"כ יש הפסק בין החומשים וא"א לחבר פרשיות מב' חומשים, מפני שהקהל קוראים בקול רם שהסתיים החומש].

ובס' המנהגים (שמיני עזרת) הובא בלבוש (תרסט), משמע שהעולה והקהל אומרים יחדיו, שכי' "והקהל אומרים לעיני כל ישראל וכן החתן, ואומרים חזק, וש"צ אומר לחתן מי שברך". [ומסיום דבריו משמע קצת דמ"מ החזן אינו אומר]. וכע"ז בתניא רבתי (שם) "כשגמר מלקרות אומר החזן לקורא הזה חזק, והצבור ג"כ עונים חזק לאותו שגמר לקרות בתורה, ונותנין פניהם כנגד הקורא כלומר חזק ואמץ מעתה", עי"ש. וכ"ד הלבוש שאומרים הקהל והעולה.

ובנוהג כצאן יוסף (שם) כ' אומרים הקהל בקול רם חזק, ואח"כ קורא החזן ג"כ חזק. וכ"כ הא"ר (תרסט, יח) והחזן חוזר לומר אותה, והקהל עונים אותה, רמז למשה רבינו, שג' פעמים חז"ק בגימטריא משה.

ולכאור' ג"כ תלוי בטעמים הנ"ל, דלטעם הב' שכי' המהר"ם מיניץ היא ברכה לעולה שסיים, אי"כ אין טעם שיאמרנו בעצמו. אבל לטעם הא' עיקר האמירה היא ע"י המסיים וא"כ העולה צריך לומר, ומאידך, הרי כל הקהל ג"כ סיימו את שמיעת הספר וצריכים לחזור על מה שלמדו, ושייכת הברכה גם לשומעים. ולכאור' כן הוא גם לטעמים שכי' הפר"ח, אמנם אכתי יתכן דהיא ברכה מיוחדת שמברכים את העולה, ויל"ע. [בשו"ע הגר"ז (בהוספות ח"ג) כ' שגם העולה אומר. ועי' דברי יציב (או"ח סי' קל) שלפי טעם המנהג אין לעולה לומר, אכן לא הביא את טעמי הפר"ח. וכ"כ בשבה"ל ח"ז סי' רב שהעולה לא יאמר כיון שנוסח הברכה בל' נוסח מוסב על העולה עצמו].

הברכה

מקור נוסח הברכה כמנהגנו, הוא מהפס' דכתיב בשמואל (ב' יב) הַזְקֵנוּ וְנִתְחַזַּק צֶדֶד עַמָּנוּ וְצֶדֶד עַרְי אֲלַקֵּינוּ. וכ' המהרש"א (ברכות לב): דפשוטו של מקרא הוא "חזק אתה ונתחזק גם אני". (ונתחזק בפתח ולא בצירי, וכדמוכח מהחרוז בפ"ח סוף שבת, ועי' בשורשים לדד"ק ע' חזק. וי"א דבמקרא הוא אמצע פס' ולכן מנוקד בפתח, אבל כאן שהוא סיום צ"ל בקמץ).

ולפי"ז כשאומרים הציבור חזק, ענינו הוא שבתחילה מברכים את העולה (דהו עיקר המנהג כמבואר בב"י וברמ"א, כדלעיל), ואח"כ מוסיפים "ונתחזק" גם אנחנו.

ומהות הברכה מבואר מדברי הפר"ח (לעיל) שהיא על לימוד התורה, שעל זה נאמר חזק בתורה, כדאמרין בברכות שתורה צריכה חיזוק שעליה נאמר בברכה ליהושע "חזק ואמץ" חזק בתורה ואמץ במעש"ט, וע"כ דהחיזוק בתורה הוא בעצם הלימוד. ועי' במהרש"א שם דהדיק מדכתיב "לשמור" דהיינו ת"ת כדאי' בקידושין (לא) ושמרת - זו משנה. [וכ"ז משמעות המקרא ביהושע (א,ח) חזק ואמץ... לא ימוש ספר התורה הזה מפיק].

ובנוהג כצאן יוסף (שם) כ' דמשום שהיא ברכה לזכרון (עי' לעיל שהוא כמו הדרן עלך שבסיום מסכת), לכן מברכים בל' חזק שמקורה ביהושע "חזק ואמץ מאוד לשמור", ומצינו לשון שמירה באיסור שכחת התורה, "השמר לך פן תשכח", כלומר השמר מלשכוח, וכן נמי לשון חזק. [כלומר שהברכה היא "חזק שלא תשכח התורה", וי"ל דגם זה בכלל מה שנאמר ליהושע לא ימוש וכו'].

חזק חזק

לשון הב"י והרמ"א שאומרים "חזק", ותו לא, [ובארחות חיים בתחילה כ' שכשיסיים אומרים לו "חזק ואמץ" כמו שהובא בב"י].

אך הערה"ש (קלט, טו) כ' ומזה נהגו לומר למסיים ספר "חזק חזק ונתחזק", ויש רוצים שיאמרו חזק ג' פעמים שהם במספר משה ונכון הוא, עכ"ל. וכ"כ בליקוטי חב"ח (שם) שכן נהג החת"ס (ולא אמר ונתחזק). ובאר"ר סו"ס תרס"ט מבואר דג"פ חזק הוא בצירוף אמירת החזן והקהל.

ובמגלה עמוקות (ואתחנן) הביא מהכנפי יונה שג"פ חזק עולה משה כי בג' עניינים היה משה בתורה ובתפילה ובמע"ט הרי נחלק שמו על ג"פ חזק, אבל חזק ד' שהוא בדרך ארץ לא הי' משה כי לא נכנס לארץ. ועי"ש. ועי' מאור ושמש ס"פ ויחי דג"פ רמז לדברים שצריכים חיזוק, ולכן צ"ל ג"פ חזק.

והכנה"ג (קלט) כ' ע"ד הב"י, מנהגנו לומר אחר שיקרא חזק ברוך והקורא משיב חזקו ואמצו", ומובא בכה"ח, והוא לכלל העולים לתורה ול"ד בסיום ספר. [ויש שכי' שמנהג בני אשכנז לומר ייש"כ, הוא במקום "חזק", וכ"מ במהר"ם מיניץ (לעיל) שאמירת חזק היא כמו שאומרים לחזן ישר כחך]. ועי' בתניא רבתי שם שגם לחזן הכנסת אומרים לו "חזק וברוך ה' תהיה".

נושאי גליונות "עומקא דפרשה" תשס"ח-תשע"ב

עב	וישב - חנוכה	הערות בעניני חנוכה
עג	מקץ	תפילת הדרך
עד	ויגש	ערבות
עה	ויחי	יששכר וזבולון
עו	שמות	הזכרת שם שמים
עז	וארא	הכרת הטוב
עח	בא	קידוש לבנה
עט	בשלח	ט"ו בשבט
פ	יתרו	זכור את יום השבת
פא	משפטים	השבת אבידה
פב	תרומה	כבוד מקדש מעט
פג	תצוה - פורים	הערות בעניני פורים
פד	כי תשא	פיטום הקטורת
פה	ויקהל פקודי	בגדי כהונה
פו	ויקרא	ברכת האילנות
פז	צו - פסח	עניני פסח
פח	שמיני	מורה הלכה בפני רבו
פט	תזריע מצורע	לשון הרע
צ	קדושים	אל תפנו אל האלילים
צא	אמור	קידוש השם
צב	בהר	עבד עברי
צג	במדבר - שבועות	שמחת תלמוד תורה
צד	נשא	ברכת כהנים
צה	בהעלתך	מידת הענוה
צו	שלח	הפרשת חלה
צז	קרח	מתנות כהונה
צח	חוקת	פרה אדומה
צט	בלק	ברכה וקללה
ק	פנחס	מאה קושיות
קא	מסעי	ישיבת ארץ ישראל
קב	דברים - חזון	זכר לחורבן
קג	ואתחנן - נחמו	ציפיה לגאולה
קד	עקב	כוונה בתפילה
קה	ראה	לא התגודדו
קו	שופטים	הלכות מלכים
קז	כי תצא	שילוח הקן

לו	ויקהל	הבערה בשבת
לז	ויקרא - פסח	ליל הסדר
לח	צו	אמירת קרבנות
לט	שמיני	סמיכה בקרבן
מ	תזריע	מילה
מא	קדושים	לפני עור
מב	אמור	ספירת העומר
מג	בהר	לא תרדה בפרך
מד	במדבר	שבט לוי
מה	נשא - שבועות	תלמוד תורה
מו	בהעלתך	עוסק במצוה
מז	שלח	ציצית
מח	קרח	פדיון הבן
מט	חוקת	כתבת חידושי תורה
נ	בלק	קריאת שמע שעל המטה
נא	פנחס	ראש חודש
נב	מטות	טבילת כלים
נג	דברים - חזון	אבלות החורבן
נד	ואתחנן	שמירת הגוף והנפש
נה	עקב	ברכת המזון
נו	ראה	שמחת הרגל
נז	שופטים	לא תסור
נח	כי תצא	שכר שכיר
נט	כי תבא	שכר ועונש
ס	נצבים וילך	שופר
תש"ע		
סא	ראש השנה	הערות בעניני ר"ה
סב	האזינו	אכילה בערב יו"כ
סג	סוכות	עניני חג הסוכות
סד	בראשית	אמונה
סה	נח	שאלת גשמים
סו	לך לך	ברכת האורח
סז	וירא	זריזות למצוות
סח	חיי שרה	קנין כסף
סט	תולדות	בכור
ע	ויצא	מעשר כספים
עא	וישלח	תפילה בצרה

תשס"ח		
א	חוקת	טומאת מת
ב	בלק	עין הרע
ג	פנחס	מוסף שבת
ד	מטות	תנאים
ה	מסעי	גבולות ארץ ישראל
ו	דברים	כח בית דין
ז	ואתחנן	בל תוסיף
ח	עקב	מזוזה
ט	ראה	מחיקת השם
י	שופטים	בל תשחית
יא	כי תצא	מעקה
יב	כי תבא	והלכת בדרכיו
יג	נצבים	תשובה
תשס"ט		
יד	וילך	וידוי וכפרת יוה"כ
טו	בראשית	ויכולו
טז	נח	בני נח
יז	לך לך	הכנסת אורחים
יח	וירא	חינוך הבנים
יט	חיי שרה	תפילת מנחה
כ	תולדות	שקר לתועלת
כא	ויצא	נדרי מצוה
כב	וישלח	התחברות לרשע
כג	וישב	יהרג ואל יעבר
כד	מקץ - חנוכה	הלל והודאה בחנוכה
כה	ויגש	עגלה ערופה
כו	ויחי	מצוה לקיים דברי המת
כז	שמות	מרים יד על חברו
כח	וארא	כשפים
כט	בא	קידוש החודש
ל	בשלח	לחם משנה
לא	יתרו	כיבוד אב ואם
לב	משפטים	איסור להזיק
לג	תרומה	קריאת מגילה
לד	תצוה - פורים	משלוח מנות
לה	כי תשא	קימה לפני חכם

נושאי גליונות "עומקא דפרשה" תשס"ח-ה תשע"ב

קע	וישלח	קרבת האבות
קעא	וישב	חלומות
קעב	מקץ - חנוכה	הלל (והודאה)
קעג	ויגש	כבוד אבי אביו
קעד	ויחי	ברוך שם כבוד מלכותו
קעה	שמות	רכוש גדול ביציאת מצרים
קעו	וארא	קל וחומר
קעז	בא	קרבת פסח
קעה	בשלח	הכנה לשבת
קעט	יתרו	מעמד הר סיני
קפ	משפטים	אחרי רבים להטות
קפא	תרומה	לחם הפנים
קפב	תצוה - פורים	מגילת אסתר
קפג	ויקהל פקודי	תלמוד תורה בשבת
קפד	ויקרא	קמיצה
קפה	צו	עניני שבת הגדול
קפו	פסח	עניני פסח
קפז	תזריע מצורע	נאמנות עד אחד באיסורין
קפח	קדושים	ואהבת לרעך כמוך
קפט	אמור	ספירת העומר
קצ	בהר	יובל
קצא	בחוקותי	זכות אבות
קצב	במדבר - שבועות	ידיעת התורה
קצג	נשא	עניית אמן
קצד	בהעלתך	שירת הלויים
קצה	שלח	ציצית
קצו	קרח	מעלין בקודש
קצז	חוקת	באר מרים
קצח	בלק	בין המצרים
קצט	פנחס	מוסף ראש חודש
ר	מטות מסעי	חזק חזק ונתחזק

קלט	אחרי מות - פסח	הגדה של פסח
קמ	קדושים	מורא אב ואם
קמא	אמור	וקדשתו
קמב	בהר	אונאת דברים
קמג	בחקותי	ל"ג בעומר
קמד	במדבר	שמירת המקדש
קמה	נשא	קרבת הנשיאים
קמו	שבועות	עול תורה
קמז	שלח	נסכים
קמח	קרח	מעשר ראשון
קמט	חוקת	התורה חסה על ממון ישראל
קנ	בלק	השכמת הבוקר
קנא	פנחס	תדיר ושאינו תדיר
קנב	מטות	בל יחל
קנג	מסעי	גלות לערי מקלט
קנד	דברים	תשעת הימים
קנה	ואתחנן	קריאת שמע
קנו	עקב	מצות היראה
קנז	ראה	שליחות
קנח	שופטים	מלחמת מצוה
קנט	כי תצא	לא ילבש
קס	כי תבא	השגת גבול
קסא	נצבים	ובחרת בחיים
תשע"ב		
קסב	ראש השנה	סימנא טבא
קסג	סוכות	סוכה וד' מינים
קסד	נח	חבלה בעצמו
קסה	לך לך	גירות
קסו	וירא	ביקור חולים
קסז	חיישרה	שידוכים
קסח	תולדות	דבר שלא בא לעולם
קסט	ויצא	קריאת שם לנולד

קח	כי תבא	ביכורים
קט	נצבים וילך	עניני שליחות
תשע"א		
קי	ראש השנה	תפילות ראש השנה
קיא	סוכות	סוכה ולולב
קיב	נח	גזל עכו"ם
קיג	לך לך	כופין על מדת סדום
קיד	וירא	עקידת יצחק
קטו	חיישרה	קידושין
קטז	תולדות	ברכת הריח
קיז	ויצא	תפילת ערבית
קיח	וישלח	דין בני שכם
קיט	וישב	הלבנת פנים
קכ	מקץ - חנוכה	הערות בעניני חנוכה
קכא	ויגש	יציאה מארץ ישראל
קכב	ויחי	מלכות בית דוד
קכג	שמות	שעבוד מצרים
קכד	וארא	עשרת המכות
קכה	בא	ברכת החודש
קכו	בשלח	הידור מצוה
קכז	יתרו	לא תחמוד
קכח	משפטים	צער בעלי חיים
קכט	תרומה	בנין בית הבחירה
קל	תצוה	הדלקת המנורה
קלא	תשא	מעשה העגל
קלב	ויקהל	תרומות לבית הכנסת
קלג	פקודי	ד' פרשיות
קלד	ויקרא	קרבת עולה
קלה	צו - פורים	עניני פורים
קלו	שמיני	הבדלה
קלז	תזריע	מילה בשבת
קלח	מצורע	ביעור חמץ

בעזרת ה', בקרוב יצא לאור עולם

דיסק של אוסף כל גליונות "עומקא דפרשה" שיצאו עד עתה, בקבצי PDF

ניתן להזמין מראש באמצעות הדוא"ל או להשאיר הודעה בטל' 9141217 - 08

מפתח לנושאי "עומקא דפרשה" גליונות א' - ר'

תוכה	עב	תנוכה - הערות
תוכה	קכ	תנוכה - הערות
חוקת	קמט	חסה תורה על ממון ישראל
בשלח	עט	ט"ו בשבט
מטות	נב	טבילת כלים
חוקת	א	טומאת מת
שבועות	קצב	ידיעת התורה
וישב	כג	יהרג ואל יעבור
בהר	קצ	יובל
ראה	נו	יום טוב, שמחה בו
האזינו	סב	יום כיפור - אכילה בעיו"כ
וילך	יד	יום כיפור - וידוי וכפרה
נציבים	יג	יום כיפור - תשובה
ויגש	קכא	יציאה מארץ ישראל
חוקת	קצז	יציאת מצרים - באר מרים
יתרו	קעט	יציאת מצרים - מעמד הר סיני
וארא	קכד	יציאת מצרים - עשרת המכות
שמות	קעה	יציאת מצרים - רכוש גדול
שמות	קכג	יציאת מצרים - שעבוד מצרים
עקב	קנו	יראת שמים
מסעי	קא	ישיבת ארץ ישראל
ויחי	עה	יששכר וזבולון
ויגש	קעג	כבוד אבי אביו
תרומה	פב	כבוד מקדש מעט
נשא	צד	כהן - ברכת כהנים
אמור	קמא	כהן - וקדשתו
קרח	צז	כהן - מתנות כהונה
קרח	מח	כהן - פדיון הבן
עקב	קד	כוונה בתפילה
לך לך	קיג	כופין על מדת סדום
דברים	ו	כח בית דין
יתרו	לא	כיבוד אב ואם
וילך	יד	כפרת יוה"כ
וארא	כח	כשפים
חוקת	מט	כתיבת חידושי תורה
בחקותי	קמג	ל"ג בעומר
מטות	קנב	לא יחל דברו
כי תצא	קנט	לא ילבש
יתרו	קכז	לא תחמוד
שופטים	נז	לא תסור
בהר	מג	לא תרדה בפרך
ראה	קה	לא תתגודדו
תרומה	קפא	לחם הפנים
בשלח	ל	לחם משנה
פסח	לז	ליל הסדר
קדושים	מא	לפני עור
תז"מ	פט	לשון הרע
פורים	קפב	מגילת אסתר, ביאורים
תרומה	לג	מגילת אסתר, קריאתה
קדושים	קפח	מדות - אהבת רעים
בהר	קמב	מדות - אונאת דברים
וארא	עז	מדות - הכרת הטוב
וישב	קייט	מדות - הלבנת פנים
כי תבא	יב	מדות - והלכת בדרכיו
בהעלתך	צה	מדות - ענוה
פנחס	קצט	מוסף ראש חודש
פנחס	ג	מוסף שבת
קדושים	קמ	מורא אב ואם
שמיני	פח	מורה הלכה בפני רבו
עקב	ח	מזוזה
ראה	ט	מחיקת השם

תרומה	קכט	בנין בית הבחירה
ויחי	קעד	ברוך שם כבוד מלכותו
תזריע	מ	ברית מילה
תזריע	קלז	ברית מילה - בשבת
ויצא	קסט	ברית מילה - קריאת שם
בלק	צט	ברכה וקללה
לך לך	סו	ברכת האורח
ויקרא	פו	ברכת האילנות
בא	קכה	ברכת החודש
עקב	נה	ברכת המזון
תולדות	קטז	ברכת הריח
נשא	צד	ברכת כהנים
מסעי	ה	גבולות ארץ ישראל
נח	קיב	גזל עכו"ם
לך לך	קסה	גירות
מטות	קנג	גלות לערי מקלט
נח	סה	גשם, שאלת גשמים
		ד' מינים, ראה ארבעת המינים
פקודי	קלג	ד' פרשיות
תולדות	קסח	דבר שלא בא לעולם
וישלח	קיה	דין בני שכם
שמיני	קלו	הבדלה
ויקהל	לו	הבערה בשבת
פסח	קלט	הגדה של פסח
תצוה	קל	הדלקת המנורה
שמות	עו	הזכרת שם שמים
בשלח	קכו	הידור מצוה
בשלח	קעח	הכנה לשבת
לך לך	יז	הכנסת אורחים
וארא	עז	הכרת הטוב
וישב	קייט	הלבנת פנים
שופטים	קו	הלכות מלכים
תנוכה	קעב	הלל
תנוכה	כד	הלל והודאה בתנוכה
שלח	צו	הפרשת חלה
משפטים	פא	השבת אבידה
כי תבא	קס	השגת גבול
בלק	קנ	השכמת הבוקר
חוקת	קמט	התורה חסה על ממון ישראל
וישלח	כב	התחברות לרשע
קדושים	קפח	ואהבת לרעך כמוך
נציבים	קסא	ובחרת בחיים
כי תבא	יב	והלכת בדרכיו
וילך	יד	וידוי וכפרת יוה"כ
בראשית	טו	ויכולו
אמור	קמא	וקדשתו
בשלח	קכו	זה אלי ואנוהו
יתרו	פ	זכור את יום השבת
בחקותי	קצא	זכות אבות
דברים	קב	זכר לחורבן
ויקרא	סז	זריזות למצוות
נח	קסד	חבלה בעצמו
		חורבן, ראה אבלות החורבן
מסעי	ר	חזק ונתחזק
תשא	קלא	חסא העגל
חוקת	מט	חידושי תורה, כתיבתם
ויקרא	יח	חינוך הבנים
שלח	צו	חלה
וישב	קעא	חלומות
מצורע	קלח	חמץ, מצות ביעור
תנוכה	כז	חנוכה - הלל והודאה

תולדות	סט	אב - בכורה
וירא	יח	אב - חינוך הבנים
יתרו	לא	אב - כיבוד אב ואם
קדושים	קמ	אב - מורא אב ואם
		אב - מילה, ראה ברית מילה
קרח	מח	אב - פדיון הבן
משפטים	פא	אבידה
דברים	נג	אבלות החורבן
בלק	קצח	אבלות החורבן, בין המצרים
דברים	קנד	אבלות החורבן, ט' הימים
דברים	קב	אבלות החורבן, עשיית זכר
קדושים	קפח	אהבת ישראל
בהר	קמב	אונאת דברים
לך לך	סו	אורח, ברכת האורח
לך לך	יז	אורח, הכנסת אורחים
משפטים	קפ	אחרי רבים להטות
משפטים	לב	איסור מזיק
שופטים	נז	איסורי דרבנן, לא תסור
האזינו	סב	אכילה בעיו"כ
קדושים	צ	אל תפנו אל האילים
נציבים	קסא	אמונה - בחירה
בראשית	סד	אמונה - מצות האמונה
כי תבא	נט	אמונה - שחר ועונש
צו	לח	אמירת קרבנות
נשא	קצג	אמן
פקודי	קלג	ארבע פרשיות
סוכות	קסג	ארבעת המינים
סוכות	קיא	ארבעת המינים
מסעי	ה	ארץ ישראל - גבולותיה
ויגש	קכא	ארץ ישראל - יציאה ממנה
מסעי	קא	ארץ ישראל - ישיבה בה
חוקת	קצז	בארה של מרים
ויק"פ	פה	בגדי כהונה
נציבים	קסא	בחירה
כי תבא	קח	ביכורים
בלק	קצח	בין המצרים
מצורע	קלח	ביעור חמץ
וירא	קסו	ביקור חולים
משפטים	קפ	בית דין - אחרי רבים להטות
לך לך	קיג	בית דין - כופין על מדת סדום
דברים	ו	בית דין - כח בית דין
תרומה	פב	בית הכנסת, כבודו
ויקהל	קלב	בית הכנסת, תרומות
ויק"פ	פה	בית המקדש - בגדי כהונה
תצוה	קל	בית המקדש - הדלקת המנורה
תרומה	קפא	בית המקדש - לחם הפנים
תרומה	קכט	בית המקדש - מצות בניינו
שלח	קמז	בית המקדש - נסכים
שמיני	לט	בית המקדש - סמיכה בקרבן
כי תשא	פד	בית המקדש - פיטום הקטורת
חוקת	צח	בית המקדש - פרה אדומה
ויקרא	קפז	בית המקדש - קמיצה
		בית המקדש - קרבן, ראה ערכו
בהעלתך	קצד	בית המקדש - שירת הלויים
במדבר	קמד	בית המקדש - שמירת המקדש
תולדות	סט	בכורה
מטות	קנב	בל יחל
ואתחנן	ז	בל תוסיף
שופטים	י	בל תשחית
נח	טז	בני נח
וישלח	קיח	בני נח, חיוב בני שכם

מפתח לנושאי "עומקא דפרשה" גליונות א' - ר'

שבת - זכור את יום השבת	פ	יתרו
שבת - לחם משנה	ל	בשלח
שבת - תפילת מוסף	ג	פנחס
שבת הגדול	קפה	צו
שופר	ס	נצבים
שידוכים	קסז	חיי שרה
שילוח הקן	קז	כי תצא
שירת הלויים	קצד	בהעלתך
שכם, דינים וחייבם במיתה	קיה	וישלח
שכר ועונש	נט	כי תבא
שכר שכיר	נח	כי תצא
שלושת השבועות	קצח	בלק
שליחות	קנז	ראה
שם שמים, הזכרה	עו	שמות
שם שמים, מחיקה	ט	ראה
שם, קריאת שם לנולד	קסט	ויצא
שמחת הרגל	נו	ראה
שמחת תלמוד תורה	צג	שבועות
שמירת הגוף והנפש	נד	ואתחנן
שמירת המקדש	קמד	במדבר
שעבוד מצרים	קכג	שמות
שקר לתועלת	כ	תולדות
תדיר ושאינו תדיר	קנא	פנחס
תורה - ידיעת התורה	קצב	שבועות
תורה - יששכר וזבולון	עה	ויחי
תורה - כתיבת חידושי תורה	מט	חוקת
תורה - מורה הלכה בפני רבו	פח	שמיני
תורה - מעמד הר סיני	קעט	יתרו
תורה - מצות ת"ת	מה	שבועות
תורה - עול תורה	קמו	שבועות
תורה - קל וחומר	קעו	וארא
תורה - שמחה בת"ת	צג	שבועות
תורה - ת"ת בשבת	קפג	ויקהל
תלמוד תורה	מה	שבועות
תלמוד תורה בשבת	קפג	ויקהל
תלמיד חכם, קימה לפניו	לה	כי תשא
תנאי בני גד ובני ראובן	ד	מטות
תפילה - אמירת בשכמל"ו	קעד	ויחי
תפילה - אמירת קרבנות	לח	צו
תפילה - ברכת החודש	קכה	בא
תפילה - ברכת כהנים	צד	נשא
תפילה - השכמת הבוקר	קנ	בלק
תפילה - ויכולו	טו	בראשית
תפילה - כוונה בתפילה	קד	עקב
תפילה - קריאת שמע	קנה	ואתחנן
תפילה - שאלת גשמים	סה	נח
תפילה - שיר של יום	קצד	בהעלתך
תפילה בצרה	עא	וישלח
תפילות ראש השנה	קי	ראש השנה
תפילת הדרך	עג	מקץ
תפילת מוסף ר"ח	קצט	פנחס
תפילת מוסף שבת	ג	פנחס
תפילת מנחה	יט	חיי שרה
תפילת ערבית	קז	ויצא
תקיעת שופר	ס	נצבים
תרומות לבית הכנסת	קלב	ויקהל
תשובה	יג	נצבים
תשעה באב - אבילות החורבן	נג	דברים
תשעה באב - בין המצרים	קצח	בלק
תשעת הימים	קנד	דברים

פורים - קריאת מגילה	לג	תרומה
פיטום הקטורת	פד	כי תשא
פסח	פז	פסח
פסח	קפו	פסח
פסח - ביעור חמץ	קלח	מצורע
פסח - הגדה של פסח	קלט	פסח
פסח - ליל הסדר	לז	פסח
פסח - קרבן פסח	קעז	בא
פסח - שבת הגדול	קפה	צו
פרה אדומה	צח	חוקת
צדקה, מעשר כספים	ע	ויצא
ציפיה לגאולה	קג	ואתחנן - נחמו
ציצית	מז	שלח
ציצית	קצה	שלח
צער בעלי חיים	קכח	משפטים
קבלת התורה	קעט	יתרו
קושיות	ק	פנחס
קטורת	פד	כי תשא
קידוש החודש	כט	בא
קידוש השם	צא	אמור
קידוש לבנה	עח	בא
קידושין	קטו	חיי שרה
קימה לפני חכם	לה	כי תשא
קל וחומר	קעו	וארא
קמיצה	קפד	ויקרא
קנין כסף	סח	חיי שרה
קנינים - דבר שלב"ל	קסח	תולדות
קנינים - קנין כסף	סח	חיי שרה
קנינים - תנאים	ד	מטות
קרבן עולה	קלד	ויקרא
קרבן פסח	קעז	בא
קרבן, סמיכה עליו	לט	שמיני
קרבנות האבות	קע	וישלח
קרבנות הנשיאים	קמה	נשא
קרבנות, אמירת קרבנות	לח	צו
קריאת מגילה	לג	תרומה
קריאת שם לנולד	קסט	ויצא
קריאת שמע	קנה	ואתחנן
קריאת שמע שעל המטה	נ	בלק
ראש השנה - ביאורים בתפילה	קי	ראש השנה
ראש השנה - הערות	סא	ראש השנה
ראש השנה - סימנא טבא	קסב	ראש השנה
ראש השנה - שופר	ס	נצבים
ראש השנה לאילנות	עט	בשלח
ראש חודש	נא	פנחס
ראש חודש - ברכת החודש	קכה	בא
ראש חודש - מוסף	קצט	פנחס
ראש חודש - קידוש החודש	כט	בא
ראש חודש - קידוש לבנה	עח	בא
רוב, אחרי רבים להטות	קפ	משפטים
רכוש גדול ביציאת מצרים	קעה	שמות
רצויה, גלות לערי מקלט	קנג	מטות
רשע, התחברות אליו	כב	וישלח
רשע, מרים יד על חברו	כז	שמות
שאלת גשמים	סה	נח
שכט לוי	מד	במדבר
שבת - הבדלה	קלו	שמיני
שבת - הבערה	לו	ויקהל
שבת - הכנה לשבת	קעח	בשלח
שבת - ויכולו	טו	בראשית

מילה	מ	תזריע
מילה בשבת	קלז	תזריע
מלחמת מצוה	קנח	שופטים
מלך ישראל	קו	שופטים
מלכות בית דוד	קכב	ויחי
מנורה, הדלקתה	קל	תצוה
מנחה	יט	חיי שרה
מסירות נפש במצוות	כג	וישב
מעלין בקודש	קצו	קרח
מעמד הר סיני	קעט	יתרו
מעקה	יא	כי תצא
מעשה העגל	קלא	תשא
מעשר כספים	ע	ויצא
מעשר ראשון	קמח	קרח
מצוה לקיים דברי המת	כו	ויחי
מצות היראה	קנו	עקב
מרים יד על חברו	כז	שמות
משלוח מנות	לד	פורים
מתנות כהונה	צז	קרח
נאמנות עד אחד באיסורין	קפז	תזריע
נדרי מצוה	כא	ויצא
נדריים, בל יחל	קנב	מטות
נזק, איסורו	לב	משפטים
נישואין - קידושין	קטו	חיי שרה
נישואין - שידוכים	קסז	חיי שרה
נכרי - גזל עכו"ם	קיב	נח
נכרי - זין בני שכם	קיה	וישלח
נכרי - דיני בני נח	טז	נח
נסכים	קמז	שלח
נשיאים, קרבנות הנשיאים	קמה	נשא
סבא, כבודו	קעג	ויגש
סוכה	קסג	סוכות
סוכה ולולב	קיא	סוכות
סוכות	סג	סוכות
סימנא טבא	קסב	ראש השנה
סכנה, שמירת הגוף והנפש	נד	ואתחנן
סליחות	קט	נצ"י
סמיכה בקרבן	לט	שמיני
ספירת העומר	מב	אמור
ספירת העומר	קפט	אמור
עבד - לא תרדה בפרך	מג	בהר
עבד עברי	צב	בהר
עבודת המקדש, ראה בית המקדש		
עגלה ערופה	כה	ויגש
עד אחד באיסורין	קפז	תזריע
עול תורה	קמו	שבועות
עוסק במצוה	מו	בהעלתך
עין הרע	ב	בלק
ענוה	צה	בהעלתך
עניית אמן	קצג	נשא
עקידת יצחק	קיד	ורא
ערבות	עד	ויגש
ערבית	קז	ויצא
ערי מקלט	קנג	מטות
עשרת המכות	קכד	וארא
פדיון הבן	מח	קרח
פורים	קלה	פורים
פורים - הערות	פג	פורים
פורים - מגילת אסתר	קפב	פורים
פורים - משלוח מנות	לד	פורים

מלחמתה של תורה

בקושיית הרב א. י. מאיר (בגליון קצ"ט) במטבע תפילת מוסף דר"ח "ועולת ראש חודש נעלה עליו ושעירי עיזים נעשה ברצון", ולכאור הול"ל איפכא, עולות בלשון רבים שהרי מקריבים עשר עולות ואילו שעיר בל' יחיד, שיש רק שעיר אחד לחטאת.

הרב אהרן גיזוף כתב ליישב על יסוד התיי שהובא לפי הפס' ביחזקאל וביום החדש פר בן בקר, דמשמע עולה אחת ואע"ג שהיו שם עוד קרבנות כדכתיב בקרא (וכמו שדחה המקשה הנ"ל), מ"מ י"ל עפ"י הגמ' במנחות מה. דדרשנין מפס' זה שאם לא מצאו שני פרים יביא אחד, דהעולות אינן מעכבין זא"ז, וא"כ י"ל דזה נרמז בלשון עולת ר"ח דאפילו עולה אחת קרבה.

ובקור על שעירי עיזים בל' רבים, תירץ הרב גיזוף עפ"י הרד"ק ביחזקאל (מהיח) שלעתיד לבא, יום שמיני למילואים של חנוכת המזבח, יהיה בר"ח ניסן (דלא כרש"י שם). ולפ"ז יוצא שיקריבו שעיר חטאת למילואים, וא"כ א"ש הלשון "שעירי עיזים נעשה ברצון", כיון שיהיו שני שעירים, שעיר דר"ח ושעיר דמילואים שיקריבו ביום ר"ח הראשון לעת"ל.

והרב צ. ג. תירץ דחלוק מיסודו לשון עולה משעיר, שהרי "עולה" הוא שם הקרבן, וזוהו איה"נ דאע"פ שמקריבים כמה בהמות אבל הוא קרבן אחד, ולכן נקרא עולת ר"ח בלשון יחיד. משא"כ שעירי עיזים שהוא שם הבהמה, דשם הקרבן הוא חטאת, וזוהו ההתייחסות אינה לעצם הקרבן, אלא לבהמות הנקרות וזוהו נאמר בלשון רבים, כיון שלמעשה יקריבו הרבה שעירי עיזים, ואע"פ שבר"ח מקריבים רק שעיר אחד, אבל כיון שלא נאמר "שעיר ר"ח", אין נכון לומר שעיר בלשון יחיד, דלא משמע בלשון דהוא דוקא דר"ח וא"כ הנכון הוא שנעשה הרבה שעירי עיזים ברצון, כ"א במועדו.

אכן ז"ג צ"ב אמאי לגבי העולה הלשון הוא כלפי הקרבן, ואילו בחטאת לא נאמר באותו משקל "חטאת ר"ח", אלא כלפי הבהמות "שעירים". ויתכן עפ"י מש"כ בשיח יצחק (סידור הגר"א) דלעת"ל שלא יהיה חטא ועוון כמ"ש והסירותי את לבן האבן וגו', אז השעירי עיזים לא יבואו לכפר ולרצות, ע"ש. וא"כ לא יהיה בזה גדר "חטאת" [וכמו שכ' הגרא"י ברזל שליט"א בגליון הקודם], ולכן א"א לומר וחטאת ר"ח נעשה, אלא בלשון כלפי השעיר, וממילא דצ"ל בלשון רבים דאין כאן שם קרבן שמתייחס דוקא לר"ח, וכמש"נ.

הוסיף

אי בר"ה יח ע"ב, ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו. ויש לעיין ממה דאיי במדרש רבה איכה (פ"א פיס' לז) מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש. (עיי"ש דילפי" מהפס' ותוד פלאים ובמיתת צדיקים נאמר להפליא את העם הזה הפלא ופלא). וא"כ אינה שקולה אלא קשה יותר מהחורבן.

הרב י. כהן

לקביעת חברותא
9141217
24 שעות ביממה

דרושים לחברותות:

נושא	מקום	שעה	טלפון
דף היומי בעיין	ברכפלד		052-7614765
גמ' בעיין קל ומ"ב	מקום שקט	או אחה"צ	054-8480826
חזרה על דף היומי - 7 דפים ליום			052-7661971
טור ב"י בעיין			052-7620656
מפעל הש"ס	נאות שמחה אצל הרב ח. יהודא		9760861
גמרא	מרכז ק"ס/ברכפלד		052-7111349
פתוח	ברכפלד	10-12:30	057-3114475
מחפש שיעור דף היומי ועוד לאדם מבוגר	איזור בית תפלה	אחרי 10 בבוקר	054-8466796
מחפש שיעור, עדיף מוסר	אבני נזר		054-8432167
איזוהו נשך. לזמן הבא וגם לביה"ז	עדיף מש"ח / בית אבא	לפחות שעתיים	050-4123974
עדיף דף היומי	פתוח		057-3170118
חזרות מהירות	מרומי שדה		052-7624126
פתוח	קרית ספר		052-7120918
פתוח	קמ"ח		052-7168565
פתוח	מרכז קרית ספר		052-7644586
מסכת סוכה גמרא רש"י	אהל מנחם		052-7617912
פתוח			058-4100333
מלאכת לש	בית כנסת שיר ושכחה	9:15-10:15	9760224
דף היומי	נאות הפסגה		052-7678646
משניות	ברכפלד	9-10:30	8581524
משניות בעיין - שינון	אהל מנחם/זכור לאברהם	שעה	052-7617912
מפעל הש"ס 20 דף	ברכפלד		052-7683616
יו"ד מסימן ק"צ	ברכפלד	7:30-9:30	9790958
פתוח		8:30-9:30	054-4936563
אברכים לקרוב רחוקים ברמלה		9-10	052-7679759
מסכת לפי סדר			9743359
שיחה מוסרית - עבודת המידות	רשב"י 36 בעזרת נשים	יום ששי 11-12	

בוקר

אחרי צהריים

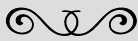
ערב

עש"ק

לתשומת לב:

כל בקשה לחברותא מתפרסמת לתקופה מוגבלת, לאחר מכן, במידת הצורך יש לעדכן מחדש.

נושאי הגליונות הבאים

דברים - ת"ב שחל בשבת

ואתחנן - לא תחנם

עקב - שבח ארץ ישראל

ראה - זכירת יצי"מ

שופטים - תמים תהיה עם אלקיך

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא וטל' בדוא"ל: gal200@neto.bezeqint.net או בתיבות "עומקא דפרשה":

בכניסה לאוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח.

בג. הדרומית - ביהכ"נ משווב נתיבות, נתיב"מ 90. אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.

ד"ת בדפים בכת"י ברור מתקבלים עד יום א' בלבד. בדיסק ובמיייל יש להעביר עד יום ג' בלילה.

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות, בכל ערש"ק

יש לשלוח בקשה לכתובת:

gal200@neto.bezeqint.net

להנצחות

ופרסום

בגליון:

052-7678393

הודעה

כל מי שמסר כתב יד ודבריו התפרסמו, מתבקש להשתתף בהוצאות ההקלדה. בימי בין הזמנים לא יתקבלו כת"י (מלבד קושיות ותגובות).